

استاد ESTAD

ESKİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

[Journal Of Old Turkish Literature Researches]

Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu Armağanı

E-ISSN: 2651-3013

Cilt: 5 Sayı: 3 Aralık 2022

ss. 857-872

KALBİMDEKİ HOCAM:

PROF. DR. ABDULKERİM ABDULKADİROĞLU

Mehmet SARI*

Merhum Hocam Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu'nu ilk defa Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde, Hocam Prof. Dr. Nejat Sefercioğlu'nun odasında Yüksek Lisans tezi çalışmalarım sırasında tanıdım. Her konuda gösterdikleri hassasiyet ve titizliğinden dolayı bölümdeki öğrencilerin ve asistanların kendilerinden çekindikleri hocamla gerçekleşen bu tanışma, bir hoca-talebe münasebetini aşmadan, bir baba-oğul sıcaklığında Hakk'a yürüyüşüne kadar devam etmişti.

Öğrenci psikolojisini, eğitim-öğretim metodunu çok iyi bilen hocam, Arap harfli el yazma bir metnin okunmasına dayalı doktora dersi sınavının sonucunu açıklarken sınıfta; "*Mehmet Sarı derslere başlarken sizlerden zayıftı, ama çalışkanlığı ve azmi ile hepimizi geçti*" sözleriyle içimdeki ilim aşkını sevdaya çevirmiş ve beni kendilerine kalbi duygularla bağlamıştı. O günden vefatına kadarki beraberliğimizde; bilimsel ve özel hayatımda gördükleri

* Prof. Dr., Uşak Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi TDE Böl.

Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [ESTAD]

Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu Armağanı

Cilt: 5 Sayı: 3 Aralık 2022 ss. 857-872

hatalarımı bazen görmezlikten gelerek, bazen imalı veya direk söyleyerek olgunlaşmama katkı sağlamışlar idi. Bugün, bulunduğum bir ortamda, akademik ve sivil hayatımda kendimi kabul ettirebilmiş isem, ailemden aldığım terbiye ile birlikte hocamdan kazandıklarımın büyük payı vardır. Hocamın, doktora tez danışmanlığı yaptığı ilk öğrencisi oluşum ve benzer yönlerimizin bulunuşu belki de kaynaşmamızda etken olmuştu. Yeri gelmişken söylemek isterim ki Hocam da merhum Prof. Dr. Esat Coşan'ın İlâhiyat Fakültesi mezunu ilk doktora öğrencisi idi.

Hocamın da benim de babalarımız din görevlisi idi. Onun çocukluğunun geçtiği mahallenin, benim doğup büyüdüğüm köyün adı "Cebrail" ve dedelerimizin adları "Hasan" idi. Hocamın dedesi "Hasan Çavuş" benim dedem "Hasan Onbaşı". Haksızlığa tahammül etmeyişimiz, doğru bildiğimizi her yerde ve zamanda çekinmeden söyleyebilmemiz; ilim, insan, kitap ve tabiat sevgisini önde tutuşumuz, her işimizi aşkla yapışımız ve disiplinli oluşumuz bizi birbirimize yakınlaştırmıştı. Bu candan yakınlaşmanın sonucu hayata ve ilme yönelik olarak hocamdan öğrendiğim çok şey bulunmaktadır.

Gururla ifade edebilirim ki kendilerinden öğrendiğim pek çok bilgi ve kazandığım bilimsel çalışma metodu yanında ülkem ve insanımızın daha güzel yarınlar çıkması temel gayesiyle, hiçbir maddiyat beklemeden, makam mevki endişesi gütmeyen, zülf-i yâre dokunurcasına, haksızlıklar karşısında feryat edebilme cesaretini göstererek yazabilmem hocamdan aldığım büyük hız ve ilham sayesinde olmuştur. Aydın insanın, yer ve zaman gözetmeden her konuda yazması ve memleket meselelerini gündemde tutarak çözümlenmesine yardımcı olması gerektiğini de hocamdan öğrenmiştim. Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde göreve başladıktan sonra, bilimsel makalelerimin yanı sıra yerel gazetelerden *Türkeli* gazetesindeki "İrfan Sofrası" adlı köşemde, diğer gazete ve dergilerde gençlik, eğitim, kültür gibi gençlere ve halka yönelik değişik konularda yazılar kaleme alışımda hocamın sohbetlerinden ve yazılarından etkilenişimdendir.

Bilhassa aydın insan sorumluluğu ile yazdığı ve "Gece Yarısı Yazılarım" diye nitelendirdiği kısa, etkileyici, uyarıcı ve çözüm yolları gösterici yazıları beni çok etkilemişti. "Aydın kimseler listesinde adımızın yazılı olmasından dolayı, bir sorumluluğumuzun daha bulunduğu inanıyorum. Bu da cemiyetten kopuk değil, halkın ıztıraplarını duyarak yaşayıp, siyasilere ve idarecilere fikir bazında ışık tutmaktır... 'Gece Yarısı Yazılarım' diye nitelendirdiğim yazılarımın amacı, bu hedefe yöneliktir" diyen hocam, edebî, siyasî, kültürel, ilmî, dinî ve fikrî pek

çok yazısını geceleri sabahlayarak yazmış; kafasına takılan bir mesele yazıya dökülünceye kadar gözüne uyku girmemiştir. Bunun için bu tür yazılarına "Gece Yarısı Yazıları" adını vermiştir. Bu yazılar, bir bilim adamı ve aydın kişi olmanın sorumluluğu neticesinde, ilim, fikir ve his mahsulü olarak yazılmış yazılardır. Merhum hocam, bu yazılarıyla güncel bir meseleyi hem gündeme getirmiş hem de yetkililere çözüm yolları önermiştir. Özellikle edebiyatçılara ve tarihçilere büyük sorumluluk düştüğüne inanan merhum hocam; "Bir fencinin mahalli gazetelerde yazılar yazması nadirattandır; fakat bir sosyalci, hele hele edebiyatçı yazmazsa, sorumluluğunu yerine getirmemiş, hatta mesleğine ve eğitimine ihanet etmiş olur. Güncel Yazılar yani Gece Yarısı Yazıları'nı kaleme alırken düşlediğim husus, öğrencilerime bu cihette peşinde sürükleyebileceğim pencereler açmak ve okuyacakları yazılarım etrafında, onları düşünceye sevk ederek, içinde yaşadıkları topluma ve cereyan eden olaylara bakış açılarını zenginleştirmek idi" demiştir. Diyebilirim ki beni ve birçok fikir adamını etkileyen bu yazılar, güncel meseleler üzerine yazılmış uyarıcı, yol gösterici ve çözüm yolları öneren yazılardır.

Her biri bir ömre bedel onlarca kitaba ve makaleye imza atan hocamı anlayamayanların ona, "Kendisiyle barışık değil", "Geçimsiz" dedikleri olmuştur. Halbuki onu yakinen tanıyan; ilminden, ahlakından ve çalışma disiplininin etkilenen; kızgın lavlar saçan dağın içindeki sevgi gülünü görenler ve onun ilim deryasından feyizlenenler pek çoktur. Onu yakinen tanıyanların bildikleri ve söyledikleri gibi bilimsel çalışmalarda ve derslerde prensiplerinden taviz vermeyen hocam özel sohbetlerinde ve hayatında müşfik, sıcak, samimi ve cana yakın biri idi.

Merhum hocamın en belirgin özelliklerinden biri son derece mütevazı oluşu, övünmeyi beceremeyişi idi. Bu yüzden, bizlere yeni ufuklar açan eserleriyle ilgili tanıtma yazısı yazmaktan ve yanlış anlaşılmaktan hep çekinmiştim. Onun her kitabını büyük bir zevk ve açlıkla okumuş ve birçoğu için tanıtma yazısı yazmış, ancak cesaret edip yayımlayamamış idim. Çünkü o, övünmeyi sevmediği gibi övülmek de istemez idi. Bir defasında cesaretlenip, "Güldeste-i Riyaz-i İrfan'ın Tıpkıbasımı" adlı kitabı hakkında *Bilge Dergisi*'ne bir tanıtma yazı yazmıştım. Bir ilim adamı ve aydın insan olarak hakkında söylenebilecek onca müspet sözden sadece bir ikisini yazmıştım. Bunu bile nazik bir ifadeyle, "Bu iltifatlara gerek yoktu" diye beni tedip etmişler idi. Hocamın bu tavrı, onu gözümde bir kat daha devleştirmişti. Ankara'da bulunduğum yıllarda yazdıkları pek çok makaleyi, yayımlamadan önce okumamı ve fikrimi söylememi istemeleri de onun

mütevazılığına verilecek başka bir misaldir. Bu durum bana da ayrı bir zevk, ayrı bir heyecan ve ayrı bir güven kazandırır idi. Afyonkarahisar'a geldikten sonra bu zevkten mahrum kaldığımı söyleyebilirim.

O bir volkandı, özünde ateş vardı. O bir ummandı, içinde inci saklı idi. O bir zakkumdu, içinde deva bulunurdu. O tıpkı divan şiiri gibiydi. Şekline, veznine, diline takılıp kalanların; içine, özüne inmeden dıştan hüküm verenlerin yanıldığı gibi. Hâlbuki onun gönlü, aşk, sevgi, fikir, birlik, dostluk ile dolu idi. Bizi anlatır, hayatımızı yansıtır, içinde milli kültürümüzü saklar idi.

Sohbetlerinden, *Güncel Yazılar ve Kültürümüzden Esintiler* gibi kitaplarından ve hakkında yazılanlardan öğrendiğim kadarıyla merhum hocam, ilim terbiyesini Hilmi Ziya Ülken, Necati Lügal, S. Kemal Yetkin, M. Tayyip Okiç, Esat Coşan gibi bilim adamlarından almış idi. Bir edebiyatçının dört dalda da kalem oynatması gerektiğini onun çalışmalarında görmüş ve onu takip emiş idim. Onu her zaman inançlı, azimli, kararlı; karamsarlıktan uzak ve her zaman ümit dolu görmüş idim. Zaman zaman feryat edişi karamsarlığından değil haksızlığa tahammül edemeyişinden, zamanın az ve mekânın dar gelişinden idi. Sıkıntılara sabırla ve tevekkülle yaklaşan hocamın haksızlığa ve yalana asla tahammülü yoktu.

Derslerde, odasındaki sohbetlerde ve ortak çalışmalarımızda hocamdan sayılamayacak kadar ilmi ve kültürel bilgi edindim ve öğrendiklerimi öğrencilerimle paylaştım. Mesela Osmanlı'da sadaka taşlarındaki inceliği; veren elin alan eli, alan elin veren eli tanımayı; "altmış altıya bağlama" sözünün aslında Allah kelamının ebcet değerinin altmış altı olması sebebiyle, içinden çıkılamayan bir iş için "Allah'a havale edelim" anlamında kullanıldığını; el yazma eserlerden faydalanırken dikkat edilecek hususları, el yazmaların tavsifini, bilimsel araştırma teknik ve metotlarını; bir beyti açıklarken dönemine göre düşünerek değerlendirme yapılması gerektiğini hocamdan öğrenmiş idim. Osmanlı Arşivlerine, TBMM Kütüphanesi'ne, Milli Kütüphanedeki el yazma eserler ve mikrofilm arşivlerine, Vakıflar Genel Müdürlüğü Kütüphanesine ve arşivlerine ilk defa hocamla girmiştim.

Çalışmanın, ilim tahsil etmenin, öğrenmenin ve öğretmenin yerinin ve zamanının olmadığını yine hocamdan öğrenmiş idim. Gerek tez çalışmalarımız ve gerekse ortak çalışmalarımız sırasında bunu yakinen görmüş ve yaşamış idim. Ankara'da lokantada yemek, çay bahçesinde içecek, Milli Kütüphane önünde kapıların açılmasını, Milli Kütüphane karşısındaki camide namaz vaktinin gelmesini beklerken; Kütahya'da kaplıcada dinlenirken,

Afyonkarahisar'da Hıdırlık'ta piknik yaparken yanımızda bulunan çalışma notlarımızı çıkarıp oracıkta çalıştığımız çok olmuştur. Bir yaz günü Milli Kütüphaneye gitmiştik. Kitap sayımı yapıldığı için içeri girememiştik. Hocam, "Çalışmanın yeri ve zamanı yoktur." dedi ve kütüphanenin karşısındaki camiye geçtik. Öğle ezanı vaktine bir-iki saat var idi. Notlarımızı çıkarıp son cemaat mahallinde çalışmaya başlamıştık. Öğle namazı

vakti yaklaşmış, camiye gelen cemaat şaşkın ifadelerle bize bakıp içeri giriyordu. Hocam tedirginliğimi anlamış, "Sen işine bak." demişti. Ezan vakti gelip geçmişti. Hocam görevlilerin izinli olduğunu öğrenince bana, öğle ezanını okumamı söylemişti. Kalktım bir köşede, sesim titreye titreye ezan okudum. Rahmetli Hocam, imam; ben de müezzin olmuş ve namazı cemaat olarak eda etmiştik. Namazdan sonra aynı yerde bir süre daha çalışmıştık. Yine Ankara'da Kızılay'ın sıkışık trafiğinde yolun açılmasını beklerken direksiyonda oturan hocamın, daha önce üzerinde epey uğraştığımız el yazma bir metindeki okuyamadığımız kelimeler için "*Hele şunlara bir daha bakalım, çantayı aç metni çıkar*" dediğini hiç unutmam. Bir çalışma esnasında, el yazmalarda okunamayan kelimeler için "*Üzerinde takılıp kalma, sonraya bırak; değişik ortamda ve zamanda tekrar bak, okuduğunu göreceksin*" demişti. Pek çok çalışmamda bunun doğru olduğunu görmüş, ben de öğrencilerime önermişimdir.

Seyahat için bulduğumuz Kastamonu, Kütahya, Afyonkarahisar gibi şehirlerde zamanımız ya tarihi mekânları gezip bilgi toplamak ya da kütüphanelerde ve çantamda hep yanımda bulunan el yazmalar üzerinde çalışma ile geçmişti. Hiç birisi olmasa dil, kültür, edebiyat ve ahlak üzerine sohbetler yapılır idi. İnsan, sohbet yoluyla öğrendiklerini okuma-araştırma yoluyla öğrenemez. Büyüklerin sohbetlerde söyledikleri, yüzlerce kitabın ve makalenin özü durumundadır. Bunun için hocamı aşkla ve dikkatlice dinler idim. Bilimsel çalışmalarıma ışık tutan bilgileri ve tecrübeleri yanı sıra hocamın sohbetlerinden çok şey öğrenmişim. Merhum hocam yorulmadan, üşenmeden anlatmasını, birilerine bir şeyler kazandırmasını çok sever ve bundan büyük haz duyardı. Bu durumdan mümkün olduğunca faydalanmaya çalışmış isem de daha öğreneceğim pek çok bilgi ve metot varken bütün öğrencileri ve sevenleri gibi ondan ayrı kalıvermişim.

Hocam gezdiği, gördüğü yerlerde dikkatini çeken güzel ve doğruları paylaştığı gibi hataları da bir şekilde dile getirirdi. Bu şehirlerdeki, nice ilim adamının ve aydın sıfatını taşıyan kişilerin yıllarca farkına varmadıkları veya

önemsemedikleri birçok yanlış onun dikkatinden kaçmaz, sohbetlerine ve yazılarına konu teşkil ederdi. Meselâ “Niçin Gedik Ahmed Paşa İl Halk Kütüphanesi” başlıklı yazılarında Afyonkarahisar’da İmaret Camii olarak tanınan caminin bânisi Gedik Ahmed Paşa ile elindeki yazma eserleri bağışlayarak söz konusu kütüphanenin kurulmasına zemin hazırlayan Sipahi Ahmed Ağa’nın birbirine karıştırıldığını; kütüphaneye “Gedik Ahmet Paşa” yerine “Sipahi Ahmet Ağa” adının verilmesinin daha münasip olacağını yazmıştı. “Niçin Alo Paşa Camii?” başlıklı yazılarında da Kütahya’daki bir caminin “Alo Paşa Camii” adını taşıması dikkatini çekmiş, caminin adının "Ali Paşa Camii" olması gerektiğini gündeme getirerek düzeltilmesine vesile olmuştu. Kütahya’da bulunduğumuz bir zamanda Cuma namazını eda etmek için gittiğimiz caminin adının "Ali Paşa Camii" olarak değiştirildiğini görünce yaşadığı mutluluğa yakından şahit olmuşum.

İlmi yaymanın farz olduğu bilinciyle yaşamış olan hocam, hiçbir zaman ketum davranmamış, bildiklerini başkalarıyla paylaşmaktan zevk alarak yaşamıştı. Belki de bu tavrı; *“İlmini başkalarının yararına kullanmayanın, öğrendiklerini başkalarına anlatmayanın ilminin ruz-i cezada kendisine ateş olarak dönecektir”* şuurunda oluşundan idi. O bir âlim, o bir kâmil, o bir aydın insan idi. Eskilerin ifadesiyle o, “ilmiyle âmil insan-ı kâmil”; okuyan, araştıran, düşünen ve yazan münevver bir ilim adamı idi. Öğrendikleriyle amel eden, bununla yetinmeyip yazan, anlatan, başkalarının da öğrenmelerini ve yaşamalarını arzulayan ülkü sahibi bir şahsiyet idi. Aydın insan, kendi dilini en iyi yazan ve konuşan kişidir. Merhum hocam hayatı boyunca aydın insan şahsiyetiyle bu konuda da yazdı ve anlattı. Aydın insan, ilim öğrenecek, öğrendiklerini yaşayış haline getirecek ve öğrendiklerini başkalarına da yazıyla veya sözle anlatacak. Merhum hocam bu yönüyle de aydın bir şahsiyet idi. Sohbetlerinde ve yazılarında söylediği gibi aydın insan, memleket meseleleri karşısında susmayacak, yöneticileri uyuracak ve meselelere çözüm üretmek için uykuları kaçacak. Bu yönüyle de o gerçek bir münevver idi. Kul hakkına dikkat eden ve doğru olanı her yerde söyleyebilen hocam, her geçen gün sayısı azalan ve yokluğu hissedilen müeddib, münevvir, mütefekkir ve mütehassis şahsiyetlerden, başka bir ifade ile “Devr-i Kadîm” efendilerinden biri idi.

Bir takım ilim adamı sadece yükselmeyi düşünür ve hayatı boyunca yükselmesi için gereken şartları yerine getirmek için çalışır. Bir takım ilim adamı da Allah’ın kendilerine nasip ettiği ilmi, bilgiyi, tecrübeyi ve güzellikleri öğrencilerine aktarmayı; onları edinmeleri gereken bilgiler yanında şahsiyetli birer birey olarak yetiştirerek topluma kazandırmayı hedefler. Merhum

Abdulkerim Abdulkadiroğlu hocam işte bu şahsiyetlerden biri idi. Onu yakından tanıyan meslektaşları ile lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri onu hep bu güzel hasletleriyle yâd etmektedirler. Öğrencilerini mükemmel insan olarak yetiştirmeyi kendine ülkü edinen merhum hocam, derslerde anlattıkları ile yetinmez; evinin giriş katındaki çalışma ofisi durumundaki kütüphanesinde-özellikle ramazan-ı şerifte-dostları ve öğrencileriyle sohbet etmekten, onları ağırlamaktan, kendi eliyle ikramda bulunmaktan büyük bir haz duyar idi.

Ahlak, edep, dürüstlük, çalışma, zamanı iyi değerlendirme, gençlik ve memleket meseleleri gibi konular üzerine yapılan sohbetlerde muhakkak Mehmet Âkif'ten söz edilirdi. İslam'ı hakkıyla tanıma, inanç, doğruluk, çalışkanlık, sözünde durma, kula kul olmama, eğilip bükülmeme, ümitsizliğe düşmeme ve gençliğe önem verme gibi birçok hususta merhum Mehmet Âkife benzeyen rahmetli hocam, “Mehmet Âkif Ersoy Yılı”na, “Âkif'in talebeye ve sevenlerine tam olarak tanıtılmadan girilmiş olması gibi mühim bir eksiklik” dikkatini çekmiş; Âkif'in başyazarlığını yaptığı *Sırat-ı Müstakîm ve Sebîlürreşad Mecmuaları*'nda Âkif hakkında yazılanları ve Âkif'in makalelerini; *Âkif Hakkında Yazılanlar (Sırat-ı Müstakîm ve Sebîlür-Reşad Mecmuaları'nda Çıkan Makaleler)* adlı kitapta Latin harfleriyle yayımlayarak büyük bir eksikliği gidermişti. Merhum Âkif gibi talebeyi, gençleri gerçekten çok seven ve önemseyen rahmetli hocam, onların manevi yönden yetişmelerine sadece yazdıkları ve sözleriyle değil, yaşayışıyla da örnek olmuştu.

Gazi Üniversitesi'ndeki odasında çalışma yaptığımız sırada telefon görüşmesi yapacağını söyleyerek odadan dışarı çıkmıştı. Bu boşluktan faydalanarak ben de dışarı çıkmıştım. Bilindiği gibi o zamanlar, kişiye özel cep telefonu yoktu. Hocamın, koridordaki ankesörlü telefonda görüştüğünü görünce, odada ben olduğum için masasındaki telefonuyla görüşemediğini düşündüm ve odaya dönüşümüzde; “Çok özür dilerim hocam. Telefon görüşmesi yapacağınızı bilseydim odadan çıkardım” demiştim. Tebessüm eden hocam, “Seninle alakası yok. Sen olmasaydın da ben o telefonla görüşecektim. Çünkü evimle görüştüm” demişlerdi. Hassasiyetini anlayamadığımı hissettirmiş olmalıyım ki masasındaki telefonu göstererek; “Devlet, bu telefonu bana resmi görüşmeler için tahsis etmiştir. Özel görüşmelerimi buradan yapamam” demişler idi. Bu olay, merhum hocamı daha candan sevmemin ve ona bağlanmamın sebeplerinden birini oluşturmuştu.

Hocam, Diyanette baş müfettişlik yaptığı yıllarda Diyanet İşleri Başkanı'na ceza verdirecek, haklı olduğuna inandığı bir davanın aleyhine sonuçlanması

halinde ibret-i âlem için basın önünde kitaplarını yakacağını söyleyecek kadar cesaretli, kitabını yazdığı “Bir Deli Velî Eşref” gibi Velî bir deli idi. Allah’tan başka kimseden korkmaz, makam, mevki beklemez idi. Zamanında birçok siyasi partisinden milletvekilliği teklifi almış, ama hiçbirini kabul etmemiş idi.

Merhum hocam, cemaatlerden de uzak kalmış, hiçbirinin içinde yer almamıştı. Bu hususta yazdıklarının bir kısmını paylaşmak isterim: *“Ben hür düşünceli, insanlara insan oldukları için ve eşit mesafeden bakan, bütün cemaatlere eşit mesafede bulunan biriyim. İşini gördürünceye kadar münafıklık edenleri de gördükçe kendi tavrımı beğeniyorum. Ellisinden sonra bu değişmez. Bunun zararını gördüğüm olmuştur, ama vicdanımda hür ve müsterihim. Es’ad Hoca’ya, Zahid Kotku Hocaefendi’ye hep saygı duymuşumdur. Uyguladığım ve beğendiğim prensiplerim vardır. Bu satırları gurur payı çıkarmak için değil, belki gençlere örnek olur düşüncesiyle yazıyorum. Dikmen’de evimin yolu üzerinde Zahid Kotku Camii var. Buradan bir günde elli kere geçsem bile, kapısındaki isme hürmeten temiz ruhuna eksiksiz Fâtiha okumuşumdur, bu ölünceye kadar da devam eder. Ağzımdan çıkanı önce nefsimde uygulardım. Merhûm Barış Manço’yu sever, zevkle dinlerdim. Vefatından sonra yazdığım bir yazının sonunda, onun sesini duyanların ve simasını görenlerin ruhuna birer Fâtiha okuyarak kabrinde sevindirmeleri tavsiyesinde bulunmuştum. Bir kere de olsa ihmal etmiş değilim. Âmil Hoca’nın adının geçtiği zamanlarda da aynı duygular canlılığı ile yaşatılmaktadır. Bu halkaya Es’ad Hoca ve Ali Yücel Bey de eklendi. İnanan herkese bir gün sıranın geleceği kesin. Bunu yapmak için derviş olmak şartı da yoktur. Es’ad Hoca’nın zekâsından, birikiminden ve meziyetlerinden sitayişle söz etmişimdir. Aradaki yaş farkının fazla olmamasına ve arzu etmemesine rağmen elini öpmekten de keyif aldım. Fakat ne hocaefendiye ne de başkasına derviş olmadım. Bu kültürle uğraşan ve yayınları olan biri olmama rağmen intisab, belki nasib olmadı. Böyle bir ilişkim olsa, saklamayacak kadar da hür ve demokratım. Ayrıca bir kimsenin falan takımın fanatik taraftarıyım diyebileceği derecede falan zâta intisabım var diyebilmesi ortamının yaşanabilmesi lâzım. Ben de Âmil Hoca görüşüne katılarak Es’ad Hoca’nın ilmi kişiliğini birinci planda tutmasının daha isabetli olacağını hep düşünmüşümdür.”* (Güncel Yazılar (3), s. 267-268). İşte merhum Hocam Abdulkerim Abdulkadiroğlu’na kalbi duygularla bağlanışım bundandır. Hocamla tanışmamızı ve Doktora tez danışmanım olmasını nasip ettikleri için Yüce Rabb’ime sonsuz hamd ü senalar ederim.

Rahmetli hocam saygı duyduğu ve sevdikleriyle birlikte gezerek yeni yerler görmeyi, sevincini ve üzüntülerini paylaşmayı, sevdiklerini yakın dostları ile tanıştırmayı çok severdi. *Güncel Yazılar*’ında da yazdığı gibi 1974’te iki kapılı

bir Taunus arabaya sahip olan hocam, Ankara’da hocası Prof. Dr. Esat Coşan ile yakın arkadaşı Prof. Dr. Âmil Çelebioğlu’nu Ankara çevresine, çevre ilçelere kır gezilerine götürür ve bundan büyük haz duymuş. Yine yazdıklarına ve anlattıklarına göre 1974’te Esat Coşan Hoca, Hâkim Coşkun Duygu, Vaiz Sadık Aydın ve Mühendis Mümin Kara’yı arabasıyla Kastamonu’ya geziye götürür. Ilgaz’da, Kastamonu’da manevi yönü büyük şahsiyetleri ziyaret ederler, ziyaret yerlerini gezerler. Hocam yine aynı yıllarda Ankara’ya gelen İskeçe ve Gümölcine müftülerini özel arabasıyla bir pazar günü Ankara’nın tarihî ve turistik yerlerini gezdirir. Gezi esnasında Çubuk Barajları’na da giderler.

Doktora tez savunmamı verip Dr. unvanını aldığım sıralar idi. İlahiyat Fakültesinden hocası olan İranlı bir Profesörü memleketi Kastamonu’ya ve ilçelerine geziye götüreceğini, benim de katılabileceğimi söylemişler ben de memnuniyetle kabul etmişim. Hocam, beni hocasıyla tanıştırmış, doktoramı tamamladığımdan, geziyi hak ettiğimden söz etmişti. Hocamın kibar, sakin, mütebessim hocasını merak etmişim. Yol boyunca sohbet ettiler, eskilerden bahsettiler. Ilgaz dağlarında mola vermiştik. Hocam orada bize güzel bir kahvaltı hazırlamıştı. İranlı hoca bir ara ormanı dolaşmaya çıkmış, bunu fırsat bilerek hocama hocasını sormuştum. Her konuda bana güvenen hocam kısa ve öz olarak, Ankara İlahiyat Fakültesi’nden hocası olduğunu, eski rejimi desteklediği için İran’daki yeni rejim sonrası Fransa’ya kaçtığını, bir süreliğine Türkiye’ye geldiğini söylemişti. Üçümüz birlikte hocamın arabasıyla Kastamonu, Ilgaz, Küre, Bozkurt, İnebolu, Cide, Zonguldak ve Safranbolu’yu görüp gezmiş, tarihi mekanları ve türbeleri ziyaret etmiştik. Yeşilin, sarının ve kırmızının bütün tonlarıyla Karadeniz ormanlarında oluşturduğu renk cümbüşünü bu gezi sayesinde görmüştüm. Yol boyunca, molalarda ve konakladığımız mekanlarda hocamın tanıtıcı hatıraları ile birlikte çok güzel sohbetler olmuş, çok şeyler öğrenmişim. Hocamın hocası İranlı Profesör’ün İran edebiyatı ve özellikle Ömer Hayyam ile söyledikleri dikkatimi çekmişti.

Hocam, Ankara’dan Çankırı’ya giden yolun sol tarafında kalan Sarayköy denilen bir yerden arsa almış, müstakil küçük bir ev yapmak istiyormuş. Bir gün beni alıp arabasıyla oraya götürmüştü. Git git yol bitmiyordu. Ankara arkamızda kalmış, yerleşim yerleri bitmişti. Sağda solda bir bina yoktu. Ankara Çankırı yolundan sola, toprak bir yola girdik. Uçsuz bucaksız, kupkuru bir tepeye ulaştık. İnşaatı yeni başlamış birbirinden aralıklı bir iki bina görünüyordu. İçinde zemin beton atılmış bir arsaya ulaştık. Arabadan indik. Hocam heyecanlı heyecanlı; “Allah nasip ederse buraya müstakil bir ev yapmak istiyorum. Buranın havası çok güzel. Gelecekte burası çok güzel bir

semt olacak” diye anlatmaya başlamıştı. Bir taraftan hocamı dinliyor, bir taraftan da şaşkın şaşkın etrafa bakarak; “Kuş uçmaz kervan geçmez bir yer. Dikili bir ağaç yok, ıssız, kúp kuru bir dağ başı. Burada yaşanır mı yahu. Hoca herhalde şehir hayatından bıktı, köy hayatı yaşamak istiyor. Emekli mi olacak yoksa. Peki, hoca buraya yerleşirse ben hocamın yanına nasıl gelip gideceğim.” diye düşünüyordum. Hocam uzun uzun anlatmış ve şehre, medeniyete dönmüştük.

Yine bir gün Ankara’da Gazi Üniversitesi’ndeki odasında çalışma yaparken yorulmuş, çalışmaya ara vermiştik. Her zaman olduğu gibi hocamın ikram çayını içerken, “Yarın bir işin var mı?” diye sormuş ben de “Yok hocam” demiştim. Bunun üzerine bir telefon görüşmesi yaptı ve ardından bana “Yarın seni seveceğin biriyle tanıştırayım” demişti. Ertesi gün buluştuk. Hocamın arabasıyla gidiyorduk. Bir pastane önünde durarak bir şeyler aldı, yola koyulduk. Ziyaretine gittiğimiz kişiyle ilgili olarak yol boyunca anlattı. Ziyaret edeceğimiz şahsın Eryaman’daki evine ulaştık. Kapıyı, ince, nahiv, “bir deri bir kemik” misali zayıf, nur yüzlü, boncuk boncuk gözlü ve güler yüzlü biri açmıştı. Hocamla kucaklaştılar. Biri birilerini ne denli sevdikleri ve özlemleri hallerinden belliydi. Hocam benden söz etti, elini öptüm. Evinde yalnız yaşıyordu. O yaşında bize neler neler ikram etmişti. Hocamla, özlemle, şevkle ve açıklıkla yaptıkları sohbeti hazla dinlemiştim. Sonraki zaman içinde öğrendim ki, Mehmet Turan Yarar, Veteriner Fakültesi mezunu olmasına rağmen, Eski Türk edebiyatının inceliklerine vâkıf ve iyi bir Osmanlıcası olan edebiyat meraklısı ve okuyucusu idi. TDK üyeliği yapmış iyi bir dilci ve başarılı bir şair; yüzlerce şiiri bestelenmiş bir söz yazarı ve sanatçı idi. Şiirlerini “Hataylı Âşık Mehmet” adıyla yazıyordu. Afyonkarahisar’a geldiğim yıllardan sonra Ankara’ya her gidişimde ziyaret ettiğim, zaman zaman Afyon’dan telefonla arayarak görüştüğüm Turan Amca bir defasında hocamın da kullandığı bir ifadeyle “Tezgâhta ne var?” diye sormuşlardı. O sıralarda üzerinde çalıştığım Sultan Dîvânî (Mehmet Çelebi) ve şiirlerinden söz edip çok sevdiğim bir şiiri okuyuvermiştim:

*“Ben bilmez idüm gizli ‘ıyân hep sen imişsin
Cânlarda vü dillerde nihân hep sen imişsin*

*Senden bu cihân içre nişân ister idüm ben
Âhir bunu bildüm ki cihân hep sen imişsin”*

Meğer Turan Amca bu şiiri biliyormuş: “Bu pek nefis dörtlük, Bursalı Mehmet Tahir Bey’in ‘Osmanlı Müellifleri’ adlı eserinde Konyalı Samtî Dede’ye mâl edilmiş... Ben Nev’î divanında rastladım... Acemaşiran, ferahnâk, hicâz,

hüzzâm, sabâ ve suznâk makamlarında bestelenmiştir” demişlerdi. Bu hadise hem merhum Mehmet Turan Yarar’ı hem de onunla dostluğu bulunan ve tanışmamıza vesile olan rahmetli hocamı gözümde bir kat daha büyütmişti. Bilgili, hoşsohbet, mütebessim, mütevazı, gönül ehli dost insan Mehmet Turan Yarar, 14 Nisan 2021’de 94 yaşında vefat etti. Ruhu şâd, Mekânı cennet olsun.

Konu buraya kadar gelmişken rahmetli Mehmet Turan Yarar Amca’nın, 2000 yılında Cüneyt Akkuş adlı çalışkan bir öğrencimin “Prof. Dr. Abdülkerim Abdulkadiroğlu-Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Eserleri” adlı Lisans Tezine, “Mehmet Turan Yarar-Emekli Uzman Veteriner Hekim” imzasıyla lütfettikleri, “Arı Soylu Bir Hoca, Melek-Haslet Bir İnsan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu” başlıklı sade ve manidar yazılarını paylaşmak isterim:

“Abdülkerim Bey kardesimin adını ilk kez, 1980’li yılların sonunda, Ankara’daki bir kitapçı dükkanında gördüm. İmzayı taşıyan kitap, Bursalı İsmail Belîğ hakkında bir incelemeydi ve Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanmıştı. Kitabı alıp eve geldim ve dikkatle inceledim. Tam gönülme göre bir çalışmaydı.

O yıllarda İzmir’de oturuyordum. Ankara’daki kızıma konuk olarak gelmiştim. Hemen bu değerli hocamızın telefon numarasını buldum. Kendisini bu başarılı üründen dolayı kutlayacaktım. Ayrıca, İsmail Belîğ’in yine hocamız tarafından yayımlandığını öğrendiğim ünlü şairler tezkiresi "Nuhbetü'l-Asar Li-Zeyli Zübdetü'l-Es'ar"ı nasıl edinebileceğimi soracaktım. Kendisini evde bulamayınca değerli eşine İzmir adresimi bırakarak, Nuhbe’den bana bir adet gönderilmesini rica ettim.

Doğrusu umutlu değildim ama yanılmışım. Kısa bir süre sonra bu çok yararlı tezkire adresime gönderilmişti. Hem de ödemeli değil armağan olarak!... Ayrıca hocamız, kısa bir mektupla benden, varsa yanırların düzeltilmesini rica ederek inanılmaz bir tevazu örneği sergiliyordu. Birkaç dizgi yanlışı ile birkaç virgüle parmak bastığımı anımsıyorum. Bu büyük(!) hizmetim de inanılmaz bir teşekkür tufanıyla karşılandı...

Edebi kültürü elbette çok üstün ama insanlığı edebi kültüründen de üstün Abdülkerim Abdulkadiroğlu’yla dostluğumuz böyle başladı; ben Ankara’ya taşındıktan sonra da büsbütün pekişti. Tanrı bana onun acısını, eksikliğini göstermesin. Çocuklarımı ne kadar seviyorsam, onu da onun bana kazandırdığı Mehmet Sarı’yı da aynı ölçüde seviyorum. Ne mutlu bana.”

Ankara’da bulunduğum yıllarda yine bir gün hocam, çok sevdiği ve yakın dostlukları bulunan, hac farızası esnasında Mekke’de “Tünel Faciası”nda (2 Temmuz 1990 tarihinde) vefat eden merhum Âmil Çelebioğlu için kılınacak gıyabî cenaze namazına iştirak etmek için İstanbul’a gideceğini, beni de götürebileceğini söylemişlerdi. 15 Temmuz 1990’da İstanbul’da Beyazıt Camii’nde kılınan gıyabî cenaze namazına birlikte katılmıştık. Cenaze namazından sonra, Gazi Üniversitesi’nden yakın dostlukları bulunan ve İstanbul’da görev yapan Prof. Dr. Nejat Sefercioğlu ile birlikte üçümüz bir mekânda oturmuştuk. Bir tarafımda Yüksek lisans tezi danışmanım, bir tarafımda doktora tezi danışmanım oturuyordu. İkisi de Hakk’a yürüyen merhum Prof. Dr. Âmil Çelebioğlu’nu yakından tanıyordu. Hem hayırla hocayı yâd etmiş hem de hasret gidermişlerdi. Bana da dinlemek, kapasitem ölçüsünce kabıma bir şeyler doldurmak düşmüştü.

Merhum hocamla, doktora dersleri, doktora tez çalışması ve müşterek çalışmalarımız münasebetiyle yakın teşrik-i mesâimiz olmuş idi. Hocamın görevli olduğu Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde, benim çalıştığım Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi’nde, Milli Kütüphane’de, Vakıflar Genel Müdürlüğü kütüphanesinde, TBMM kütüphanesinde buluşup çalışırdık. Bu buluşmalar sırasında yediğimiz yemeklerin, içtiğimiz çayların parasını hep hocam öder; kesinlikle bana ödetmez idi. Buna üzülürdüm, ama mâni de olamazdım. Görevli bulunduğum Fen Fakültesi’ndeki odamda çalıştığımız bir gün yemek vakti gelince; “Haydi, bugün yemekler senden” demişti. Duyduğuma inanmamış, şaşkın şaşkın yüzüne bakakalmıştım. Yemekten sonra, çalışmaya başlamadan önce, yemek parasını benim ödememe müsaade edişinin sebebini anlatmışlar idi. Meğer harama-helale dikkat eden zatlar, kazancına haram karışıp karışmadığı hususunda kesin kanaate sahip olmadıkları kişilerin ikramlarını ve davetlerini, kanaatleri kesinleşinceye kadar kabul etmezler imiş. Yaşadığım bu olay da rahmetli hocama candan bağlanmamı sağlayan başka bir vesile olmuş idi.

Merhum hocam memleketi Kastamonu başta olmak üzere birçok şehrimizin edebiyatı ve kültürüyle de yakından ilgilenirdi. Bunlardan ikisi memleketim Kütahya ve 1994’ten bugüne yaşadığım Afyonkarahisar idi. Ankara’da doktora eğitimimi tamamladıktan sonra öğretim üyesi olarak gidebileceğim üniversiteleri rahmetli hocama söylediğim zaman hocam, yakından tanıdığı ve çok sevdiği şehirlerden Afyonkarahisar’ı tavsiye etmişti. Gerekli işlemler tamamlanıp Ankara’dan ayrılacağım sırada vedalaşmak için ziyaretine gittiğim sırada hocam; “*Afyon, Ankara’ya yakın, ama bir o kadar gözden uzak kalmış bir şehrimiz. Memleketin Kütahya gibi zengin bir tarihe ve kültüre sahip bu şehri*

sevecek, insanlarıyla kaynaşacaksın. Fikri Yazıcıoğlu, Nazım Bursalıoğlu, İsmail Hızal, Niyazi İplikçioğlu gibi bu şehrin yetiştirdiği edep, ilim ve irfan sahibi tanıdıklarım var. Göreve başlayınca onlarla tanış, selamımı söyle. Sen, bilimsel çalışmalar dışında sosyal ve kültürel konularda da araştırma yapmayı seversin. “Van Kütüğü” gibi “Afyonkarahisar Kütüğü”nün çıkarılmasını gündeme getir...” demişlerdi.

AKÜ Fen Edebiyat Fakültesi'nin ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün ilk öğretim üyesi olarak 13 Temmuz 1994 tarihinde göreve başladıktan sonraki, hocamın isimlerini verdiği-bugün vefat etmiş ve rahmet-i rahmana kavuşmuş olan- şahsiyetlerle tanışmış ve hocamın selamını söylemişim. Dördüyle de seviyeli bir yakınlık oluşturduğum Afyonkarahisar'ın bu güzide şahsiyetlerini bu vesileyle hayırla yad ediyorum. Mekanları cennet olsun.

Gazi Üniversitesi kadrosunda iken 1989-1990 öğretim yılı için bir yıllığına geçici görevlendirme ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ne görevlendirilen hocamın burada bulunduğu yıllarda çıkarılmasına vesile oldukları *Van Kütüğü*’nden Niyazi İplikçioğlu’na söz etmiş ve buna benzer bir *Afyonkarahisar Kütüğü* hazırlanabileceğini söylemişim. *Van Kütüğü*’nü dikkate alarak hazırladığım *Afyonkarahisar Kütüğü* ile ilgili öz bir taslağı, Niyazi İplikçioğlu ile birlikte huzuruna çıktığımız AKÜ kurucu rektörü Prof. Dr. Şehabettin Yiğitbaşı’na takdim etmiş ve konuyu sözlü olarak da anlatmış idik. Sonraki günlerde Afyonkarahisar Kütüğü Hazırlama Komisyonu Başkanı olarak görevlendirilmiş, oluşturulan komisyon üyeleriyle birlikte Üniversitenin ilk Rektörlük binası olan tarihi Türk Ocağı binasında, “Afyonkarahisar Kütüğü Hazırlama Komisyonu”na tahsis edilen odada çalışmalara başlamış idik. Yapılan toplantılarda konular ve bu konuda yazabilecekler belirlenerek kendilerine yazılar yazılmış idi. Ancak tespit ettiğimiz isimlerden kimi kaç para vereceğimizi sormuş, kimi yazamayacağını ifade etmiş kimi de amatörce bir çalışmaya ayıracak zamanlarının olmadığını söylemişti ve aşkla, şevkle başladığımız çalışmada bir gelişme kaydedilememiş idi. Üniversiteye Rektör olarak atanan Prof. Dr. Şan Öz-Alp zamanında gazeteci yazar rahmetli İbrahim Küçükçurt *Afyonkarahisar Kütüğü* konusunu Rektör Bey’e anlatmış yeniden çalışmalara başlanmış idi. Netice itibarıyla *Afyonkarahisar Kütüğü* birinci cilt 460, ikinci cilt 502 sayfa olarak 2001 yılında mükemmel bir eser olarak bastırıldı. Sözün özü “Afyonkarahisar Kütüğü”nün çıkmasına, “isim babası” dediğim merhum hocam Abdulkerim Abdulkadiroğlu vesile olmuş idi.

Rahmetli hocam, ilim insanının bilimsel çalışmalarla yetinmeyip; dinî, millî, kültürel ve güncel konularda yazacağı uyarıcı yazılarıyla da halkın, özellikle de

gençlerin ufkunun açılmasına yardımcı olması gerektiği anlayışıyla yaşadı ve yazdı. O, “Gece Yarısı Yazıları” adını verdiği “Güncel Yazılar”ını bu aşkla yazmış münevver bir ilahiyatçı ve edebiyatçı idi. İlim aşkını ve ahlakını, araştırma zevkini ve metodunu, çalışma gayretini ve disiplinini kendilerinden öğrendiğim merhum hocam, bir konuda çalışma yaparken başka konularda elde ettiği bilgileri, ileride lazım olur düşüncesiyle fişlere yazar, zarflarda toplar; bilginin ne zaman lâzım olacağı belli olmaz, öğrenmenin yeri ve zamanı yoktur, derdi.

Otuz yıl maddi ve manevi gıdasıyla beslendiğim, kimseyle paylaşmak istemediği sıkıntılarını anlatabildiği iyi bir dinleyicisi ve sırdaşı olduğum; ilahiyatçı, edebiyatçı, ilim, irfan, edep ve fikir sahibi merhum hocam ömrü boyunca “Hasbete’n-li’llah” çalışmış idi. Eğitiminden ahlakına, dininden diyanetine, ekonomisinden siyasetine çözümlenmeye çalıştığı memleket meselelerine daha fazla dayanamayan hassas kalbini, “İnnâ li’llâh ve innâ ileyhi râciûn” ilahi emrine teslim ederek 2 Şubat 2006 tarihinde Ankara’da Hakk’a yürümüş idi.

Merhum hocamın birçok kitabının basımını gerçekleştiren Anıl Matbaa ve Ciltevi sahibi Sayın Necip Eranıl Bey ile birlikte merhum hocamın naaşını 4 Şubat 2006 tarihinde Ankara’dan İstanbul’a götürmüştük. Karlı ve soğuk bir kış günü idi. Bolu dağlarından nasıl geçtik, İstanbul’a ne zaman geliverdik hiç hatırlamıyorum. Yol boyunca merhum hocamın naaşı başında hem ağlamış hem bildiğim duaları okumuştum. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Camisi’nde kılınan cenaze namazını müteakiben yakınları ve sevenleriyle birlikte Karacaahmet Mezarlığı’ndaki aile kabrine defnetmiş idik.

Edebî âlemden ebedî âleme göç edişinden bugüne bütün hatıralarıyla kalbimde yaşayan merhum hocamı Hakk’a yürüyüşünün 16. sene-i devriyesinde rahmetle ve özlemle yâd ediyorum. Ebedî mekânı cennet-i A’lâ olsun. Allah rahmetiyle muamele eylesin, cenneti ve cemaliyle mükafatlandırısın.

Prof. Dr. Abdülkerim Abdülkadiroğlu G.Ü. Eğitim Fakültesi'ndeki çalışma ofisinde.

Kastamonu Gezisinde: (Sağ baştan: Mehmet Sarı, Abdülkerim Abdülkadiroğlu, Abdülkerim Bey'in İranlı hocası ve bir yakını ile birlikte.

Kütahya’da bir parkta A. Abdulkadiroğlu Bey ile Mehmet Sarı birlikte çalışırken.

(Yetişmesinde A.Abdulkadiroğlu’nun emeği bulunan F.H.Ö., bu özel sayıya bir makale veremeyeceklerini ve anı yazısı yazamayacaklarını söylemişlerdir. Çalışmada, fotoğraflarının da yer almasını istemeyebilirler düşüncesiyle bu fotoğraftaki görüntüleri kırpılmıştır).